

A KÁRPÁT-MEDENCE ŐSI KINCSEI

A KŐKORTÓL
A HONFOGLALÁSIG

VÁGÓ ÁDÁM

i 203–204, 206: A kelta kisplasztika

A kelta bronz kisplasztikának mindössze néhány emlékét ismerjük a Kárpát-medencéből. Kiemelkedő darab a Tolna megyei Bába – ahol a késő La Tène-korban oppidum volt – közelében előkerült vadkanschobrocška. A szobor mintegy 11 centiméter hosszú és közel 8 centiméter magas. Az állat megformálása realiztikus, valóság-hű, de a háton végigfutó sörte szálait növényi indára emlékeztető spirális és S-motívumok érzékeltetik. A vadkan fejének alján található lyuk alapján valószínűleg rátétdísz lehetett, amelyet sisakra vagy hadijelvényre szereltek fel. A vadkan a kelta vallás fontos szereplője, az istenek kísérőállata volt. Szinte minden La Tène-sírban kerülnek elő sertécsontok az elhunytak szánt étel maradványaként. Szintén amulettként szolgálhatott egy Cserepeskenézőről előkerült, talán madárfejet formázó bronz kisplasztika, amely a rajta található kerek fül, és az üreges hátoldalra szerelt erősítőcsapok alapján applikáció lehetett. Sztyeppei előképekből ihletet merítő kelta mester készíthette a rákosi őszobrocškát. Az állat a szkíta ábrázolásokról ismerős, jellegzetes pózban fordítja hátra fejét, hasonlóan a lábatlani edény ragadozók által marcangolt növényevőjéhez.

IV.203

Férfiszobrok

Középső–késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 5. sz.)
Nyergesújfalu, szórvány
Öntött bronz
M.: 15 cm és 10,2 cm
MNM Budapest, 55.52.1–2.

IV.205

Ember alakú edényfűl töredéke

Késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 2. sz.)
Rozvány, szórvány
Kézzel formált kerámia
H.: 7,6 cm
MNM Budapest, 23.1931.

IV.204

Őszobrocška

Késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 4. sz.)
Rákos, szórvány
Öntött bronz
H.: 3,2 cm
MNM Budapest, 1980.37.

IV.206

Vadkanschobrocška

Késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 2. sz.?)
Bába, szórvány
Öntött bronz
H.: 10,9 cm
MNM Budapest, 88.1893.25.

IV.207

Pecsételt díszű edény
Késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)
Öcsöd-Rédai-kert, sírlelet (1978)
Korongolt kerámia
M.: 32 cm; Átm. (perem): 22,8 cm
DJM Szolnok, leltározatlan

IV.208

Pecsételt díszű edény
Késő vaskor, La Tène-kultúra
(Kr. e. 4. sz. vége)
Sopron-Bécsidomb, sírlelet (1888)
Korongolt kerámia
M.: 30,5 cm; Átm. (perem): 15 cm
SM Sopron, 55.4.1.

IV.209

Pecsételt díszű edény
Késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)
Györköny (1956)
Korongolt kerámia; M.: 33 cm;
Átm. (perem): 14 cm; Átm. (has): 27 cm
WMMM Szekszárd, 59.124.2.

IV.210, balra középen

Karcolt díszű álkantharos
Késő vaskor, La Tène-kultúra
(Kr. e. 3. sz.)
Fűzesgyarmat
Korongolt kerámia
MMM Békéscsaba, leltározatlan

IV.212, jobbra lent

Pecsételt díszű csupor
Késő vaskor, La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)
Veszprém-Jutas, sírlelet (1913?)
Korongolt kerámia
M.: 9 cm, Átm. (perem): 13,5 cm
LDM Veszprém, 55.324.21.

IV.211

Pecsételt díszű bögre
Késő vaskor, La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)
Gáva-Katóhalom (1914)
Korongolt kerámia
M.: 9 cm; Átm. (perem): 10,5 cm
JAM Nyíregyháza, 64.1054.1.

IV.213 balra lent

Pecsételt díszű, csavart fülű korsó
Késő vaskor, La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)
Gáva-Katóhalom, sírlelet (1914)
Korongolt kerámia
M.: 13 cm
JAM Nyíregyháza, 64.1055.1.

IV.214

Pecsételt díszű korsó

Késő vaskor, La Tène-kultúra (Kr. e. 4–3. sz.)

Magyarszerdahely-Homoki dűlő, sírlelet

Pecsételt díszű, korongolt kerámia

M.: 25,8 cm; Átm. (perem): 13,7 cm

TGYM Nagykanizsa, 75.34.5.

IV.216, jobbra fent

Díszített bögre

Késő vaskor,

La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)

Berettyóújfalu

Korongolt, karcolt díszű kerámia

M.: 9,4 cm

DM Debrecen, IV.1912.57.1.

IV.215, balra lent

Pecsételt díszű csupor

Késő vaskor, La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)

Dinnyés, szórvány

Korongolt, fényezett,

pecsételt díszű kerámia

M.: 16,6 cm; Átm. (perem): 20 cm

SZIKM Székesfehérvár, 55.60.1.

IV.217, jobbra lent

Kantharosz

Késő vaskor,

La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.)

Szombathely, szórvány

Korongolt, fényezett,

pecsételt díszű kerámia

M.: 27,2 cm

MNM Budapest, 6.1950.32.

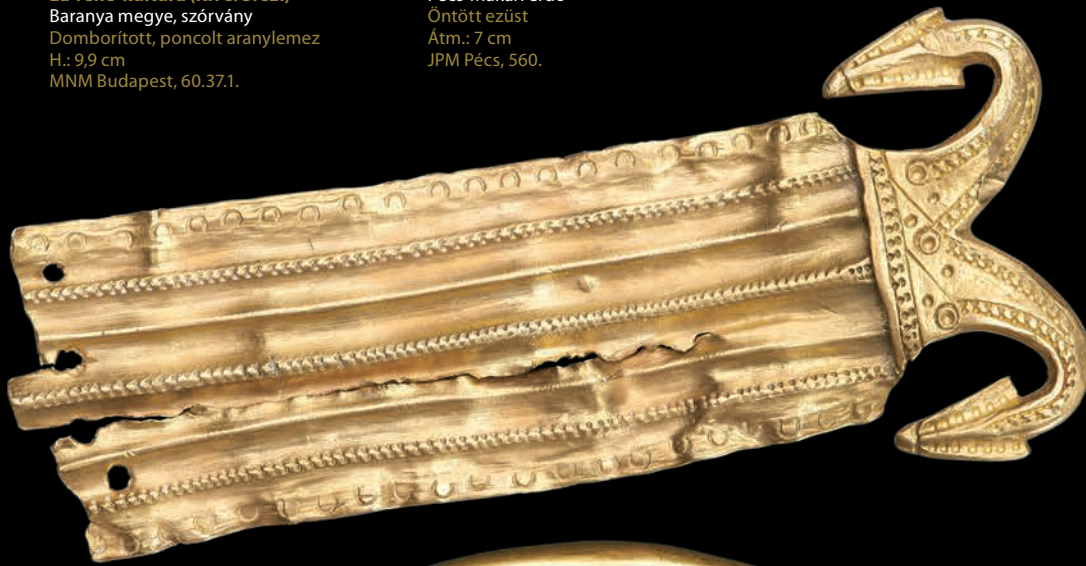

IV.218

Karpánt kettős kígyófejben végződő töredéke
Középső-késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 5. sz.)
Baranya megye, szórvány
Domborított, poncolt aranylemez
H.: 9,9 cm
MNM Budapest, 60.371.

IV.219

Plasztikus díszű karperec
Késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz.?)
Pécs-Makári erdő
Öntött ezüst
Átm.: 7 cm
JPM Pécs, 560.

IV.220, középen

Plasztikus díszű karperec
Késő vaskor, La Tène-kultúra
(Kr. e. 3. sz. 1. fele)
Magyarország, Ismeretlen lelőhely
Aranylemez
Átm.: 5,8 cm
MNM Budapest, 58.1926.

IV.221, balra

Plasztikus és filigrán díszű, gumós végű, kivehető hátsótagú nyakperec
Késő vaskor, La Tène-kultúra
(Kr. e. 3. sz. 1. fele)
Ismeretlen lelőhely
Domborított, poncolt aranylemez
Átm.: 14 cm
MNM Budapest, 64.4.17.

IV.222, középen és lent

Ékszerekből álló sírlelet
Késő vaskor,
La Tène-kultúra (Kr. e. 3. sz. 1. fele)
Kosd, sírlelet
Gyöngyözött díszű gyűrűk: Öntött arany; 2,1-2,3 cm
Sodrött nyakperec: Aranyhuzal; Átm.: 13,5 cm
MNM Budapest, 49.1951.8.1-2.

IV.223, lent

Plasztikus díszű nyakperec
Késő vaskor, La Tène-kultúra
(Kr. e. 3. sz. 1. fele)
Hercegmárok, szórvány
Öntött arany; H.: 32 cm
MNM Budapest, 98.1902.

i 224–225: A szárazd–regölyi kincs

A 19. század végén a Tolna megyei Szárazd és Regöly községek között, a regölyi kelta oppidum vonzáskörzetében került elő két részletben egy pompás, arany- és ezüstitárgykból álló leletegyüttes, amely a szárazd–regölyi kincs néven vonult be a kutatástörténetbe. A trébelt, filigránnal és granulációval díszített, domborított arany ékszerek között emberi maszkot ábrázoló és holdsarlós díszű, illetve csonkakúp és bordázott gömb alakú lemezyöngyöket és kerék alakú lemeزامuletteket találunk. Egy ezüstlánc és emberi maszkokkal díszített csüngőkkel felszerelt ezüstlemez is tartozott a leletegyütteshez. E tárgyak mintakincse izgalmas példája a számos művészeti hatást, például a balkáni thrák és illír műveltségét olvasztótégelyként befogadó és saját ízlése szerint egybeolvasztó, ezáltal átalakító kelta művészetnek, amelyre így közvetett módon az archaikus görög kultúra hatott. Teljes mértékben a La Tène-kultúra sajátjai ugyanakkor a kincslelet tárgyain megjelenő, jellegzetes kelta maszkábrázolások, amelyekhez hasonlót a középső La Tène-időszak bronzöveinek díszítményein és a gundestrupi üstön láthatunk.

Meggyőző technológiai és stilisztikai elemzések alapján állítható, hogy a szárazd–regölyi kincs tárgyait egyazon, a scordiscus törzs hatalmi szférájába tartozó ötvösműhelyben, erős illír hatás alatt dolgozó kelta vagy éppen kelta fennhatóság alá került illír mesterek készítették. A leletegyüttes a Kr. e. 2. században kerülhetett a földre, talán fogadalmi ajándékként egy, a regölyi oppidum közelében található szentélyben.